

ZÁPALKY NEPATŘÍ DO RUKOU ZVÍŘAT

ZDENĚK FABIÁN

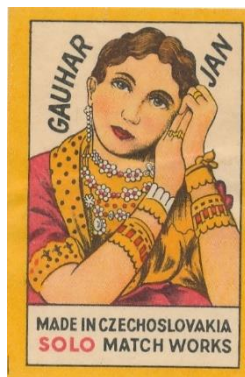
ZÁPALKY NEPATŘÍ DO RUKOU ZVÍŘAT

Zdeněk Fabián

Krabička od sirek

Asi všichni znáte tu vzácnou chvíli náhlého osvětlení, následkem kterého se vám do života nacpe někdo nebo něco, s kým nebo čím jste nepočítali, a změni jeho obsah a náplň. Jako šestiletý jsem zažil chvíli osvětlení tři roky po válce na záchodě u tety Justýnky.

Začínat vyprávění na záchodě je možná trochu nestandardní, ale tak to skutečně bylo. V mém věku už mě nazajímají sajens-fikšny ani fikšny, čtu a píšu pouze literaturu faktu. Nebyl to sice ten nejúžasnější záchod, který jsem v životě poznal, třeba kamarád Jarda měl v šestém patře na Žižkově širokouhlé záchodové okénko, z kterého viděl celé to město veliké, jehož sláva se hvězd do nedávna dotýkala, s mísou kuriózně natočenou k tomu okénku a nikoli ke dveřím. Bylo to to první, na co se noví návštěvníci museli jít podívat. Záchod tety Justýnky měl sice jen mrňavé okénko do obyčejného světlíku, ale na polici vedle toaletních papírů tam ležely dva balíčky sirek. V jednom byli *The strong manové* s obrázkem svalovce s nějakým klackem, ve druhém deset krásných ospalých paní jménem *Jana Gauharová*.

V mé rodné vísce tou dobou měli v trafikách jen *The key* a *The pistol*, sirky jistě schopné zapálit stodolu, ale sotva schopné zapálit nadšení pro sbírání obrázků. Jak jsem se později dozvěděl, jedním z prvních počinů nové, vítězné lidové vlády, bylo již v roce 1948 nařízení ukončit tisk zápalkových nálepek, kopírujících vlasteneckou produkci první republiky. Ovšem, republiky buržoazní. Ta nová, lidově demokratická, rázně skoncovala s Českými zápalkami, Moravskými zápalkami a Vsesokolskými slety a podobným balastem.

Než se ale navrhnou, schválí a vytisknou přijatelné nálepky a nalípnou se v národním už podniku Solo Sušice na zápalky, musí

vítězné hospodyňky a vítězní kuřáci nějaký čas používat zápalky určené na export.

Jak jinak, stal jsem se sběratelem krabiček od sirek. Zpočátku vlastně sběračem, protože většinu svých úlovků jsem nacházel kolem odpadkových košů (nebo i v nich).

Brzy se ukázalo, že když se sbírání pojedná profesionálně, mají i ty exportní klíče a pistole něco do sebe. Jsou různé velikosti a různě barevné.

Exportní zápalky byly brzy vyškrtány a objevily se skvosty nové doby, zápalky *Práci čest*, několik druhů *VDP* (které lid pokřtil na *Vyližte Dělníkům Prdel*), *Blahobyt dokážeme vyrobit* a podobně.

I ty lidově-demokratické krabičky se lišily: Solo Su jsou ze Sušice, Solo Li je Lipník, BB Banská Bystrica. Lidově-demokratičtí tvůrci nálepek časem navázali na praxi svých předchůdců a začali navrhovat série, abych mohl na kole objíždět trafiky a otravovat trafikanty

rozbalováním balíčků sirek až do chvíle, kdy jsem usoudil, že už mám sérii kompletní.

Nové nálepky měly za zřejmý cíl vychovávat pracující k řádnému lidově-demokratickému občanství. Sběrové série, například, nabádaly kuřáky i hospodyňky u plynových vařičů vše nepotřebné zanést do sběru:

Staré kosti patří do sběru

Maso na pekáč kožky do sběru

Sběr odpadků má ten vtip že se nám povede líp

Nic nazmar

Papír k papírku tuna za chvíli

a tak podobně. Oblíbené, tedy alespoň u komise, která návrhy schvalovala, byly zápalky s nálepkami vyzývající k různým prospěšným činnostem:

*Platím včas své daně, posiluji republiku a mír
 Pojd'te s námi plnit patřročnicu do Komárna
 Nejlepší chlapci jdou do dolů a hutí
 Kdo pracuje a spoří buduje a tvoří
 Proč bychom se netěšili když pracujem pro sebe*

nebo poněkud zbytečně sdělovaly, co věděl každý:

Zápalky burcovaly zejména družstevní zemědělce:

*Chraňte úrodu před Americkým broukem
Niče škůdce mandelinku zemiakovou
Dřív než vzejde jarní kvítí čistotou ať všechno svítí
Zvyš úrodu krmiv píce mléka masa bude více
Len nikdy nerosíme se semenem
Do čtverců sej nebo v řádky jinak musí stroje zpátky
Tam se dobře daří kde JZD hospodaří*

Jiné série vedly občany ke zdravému způsobu života:

*Pro mé zdraví ne co sousedka ale co lékař radí
I na brigádě nezapomeň na hygienu
Ošetřete včas každý zubní kaz
Nepočítal piva proto odpočívá
Zdravě žije kdo nepije*

Některé série se přímo jmenovaly Nešvary:

Chraňte řeky před špínou nebo ryby vyhynou

Vodní toky nejsou stoky

(určené zřejmě ředitelům papíren a chemiček)

Husto vpředu husto vzadu nač jsou koše na parádu?

Špatná instalace pařáků častá příčina požárů

Napřed rum potom bum

Podařená je nálepka

Úkol celé vesnice dodat vejce nejvíce

Některé zápalky dokonce majitelům tykaly. Přirozeně soudruhům:

Soudruhu věř, že kniha i tvoji úroveň zdvihá

Ale stejně tak pochybným žvlům:

Moc piješ nech toho!

No, i to možná bylo směřováno k některým soudruhům. Krom výchovných textů schválily schvalovací komise občas i vzdělávací série, kupříkladu serie aut, letadel, ptáků, hradů a zámků, zvířátek,